De Levende Natuur 77 (1):1-3 (1974)

JANUARI 1974 JAARGANG 77, AFL. 1.

NEDERLANDS TIJDSCHRIFT VOOR VELDBIOLOGIE
OPGERICHT DOOR E. HEIMANS, J. JASPERS Jr EN JAC. P. THIJSSE

Ongewone vogelwaarnemingen

D. M. DE VRIES en G. DE VRIES-SMEENK

Al vogeltellend doet men af en toe ook verrassende waarnemingen, die niet de hoeveelheid raken. Een viertal uit de laatste maanden, alle uit de omgeving van Wageningen, willen wij u niet onthouden. Twee ervan betreffen een hier zeldzame soort. Daar was dan in de eerste plaats op 2 september die ver van schuwe *Morinelplevier,* in zijn eentje geruime tijd voedsel zoekend op een veld met stoppelknollen in het vochtige graslandgebied van de Bennekomse Meent. Met onze deelgenoot aan het geregelde inventarisatie-werk, C. F. van de Bund, troffen we hem die zondagmorgen voor het eerst en misschien wel voor het laatst aan in die streek. Onder de 33 soorten, die de wandeling toen opleverde, kon ook de Bosruiter (twee langs de Grift) als nieuw voor die ronde geboekt worden.

Als tweede buitenissige ontmoeting werd aldaar op 22 december een prachtige *Rode wouw* opgemerkt, tussen zijn kortstondige zitjes door al maar rondwiegend, kennelijk op zoek naar prooi. Dit overigens tot ergernis van venijnig aanvallende Bonte kraaien en tot ontsteltenis van troepen Spreeuwen, Veldleeuweriken, Koperwieken en Kramsvogels. Wat zocht hij daar telkens weer laag vliegend boven de Grift? Misschien een van de daar vertoevende Waterhoentjes, Dodaarsjes, Wilde eenden of Kuifeenden? Kieviten waren er niet meer te pakken; die hadden Gelderland in het sneeuwwinterjte van de laatste maandwisseling ontruimd. De Kie-

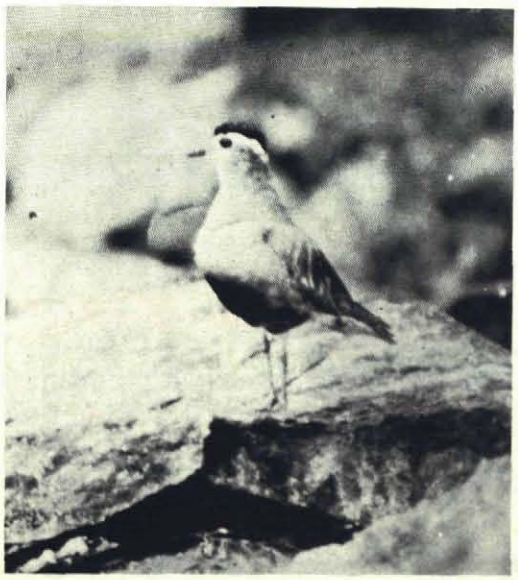

Fig. 1. *Morinelplevier in broedgebied Lapland. Naar kleurendia Ir. Ernst M. Bunders.*

vit noemen we hier omdat deze plevierachtige bij talrijke aanwezigheid of als individueel voorkeursgerecht als welkome prooi in aanmerking lijkt te komen. Daar zijn wij indertijd met grond in gaan geloven tijdens het langdurige verblijf van een voorganger Rode wouw in onze vogelronde van ouds: het Wageningse Binnenveld, aangrenzend gelegen in de zuidelijke punt van de Gelderse Vallei. In dat grotere gebied was die twee maanden lang te zien geweest, om precies te zijn vanaf 2 november 1958 tot en met 1 januari 1959, kennelijk danig huishoudend onder de paar duizend er pleisterende Kieviten. Dit laatste leidden we niet alleen af uit de geweldige onrust die er telkens opnieuw ter plaatse onder de Kieviten ontstond, zodra de wouw weer ergens opdook. Verspreid gevonden kievitsresten vormden daarnaast stille getuigen. Bovendien verdween deze wouw nadat op 26 december het gros der Kieviten met de zuidwesterzon vertrokken bleek te zijn. Hoewel dus zwaar verdacht, was het ons helaas niet vergund de schitterende rover op heterdaad te betrappen.

De derde, toch ook wel bijzondere waarneming betreft geenszins een ongewone gast onder de vogels, maar onze doodgewone *Blauwe reiger*. Het was dan op 28 december jongstleden, dat een van deze in dit gebied overwinterende vogels op enige tientallen meters van ons af neerstreek, niet zo maar, doch met een zware last in zijn snavel. Die bleek te bestaan uit een pas in de Grift gevangen, nog spartelende Snoek, ongeveer evenveel decimeters lang als de poten van de reiger. Onze muizenverdelger bij uitstek, ook wel kikkerverslinder, wist echter met deze knaap van een roofvis wel raad, hoewel het verorberen toch maar moeizaam in zijn werk ging. Langzaam aan met de kop het eerst ging zijn Snoek naar binnen. Diens doodsgang konden wij vervolgen aan de slangachtige uitzetting van de reigerhals. Verstikkingsdood bleef in dit geval gelukkig achterwege; ogenschijnlijk ongedeerd zagen we de reiger na zijn reuzenkarwei zich weer

Fig. 2. *Blauwe reiger met zijn spiegelbeeld (Texel). Naar kleurendia Ir. Ernst M. Bunders.*

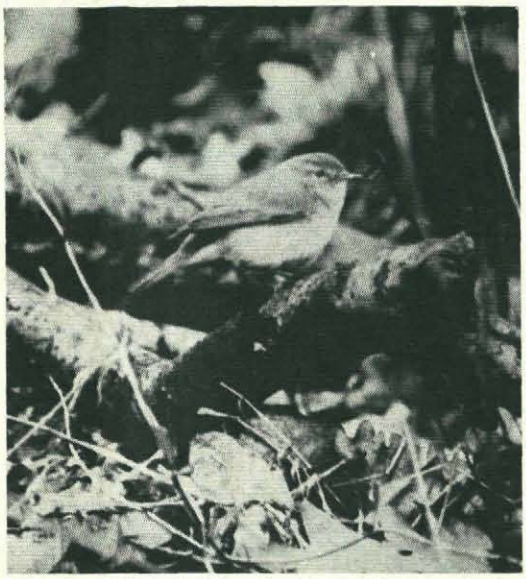

Fig. 3. *Tjiftjaf (Texel). Naar kleurendia Ir. Ernst M. Bunders.*

op de machtige vleugels verheffen, hoewel hij het toch maar dicht bij de grond hield.
Aan het slot van dit verhaal dan die *Tjiftjaf,* ijverig als altijd, op de valreep van het jaar rondscharrelend op een Heterense mestvaalt. Het is mogelijk, dat hij daar ook al een week tevoren vertoefde, daar onze vrouwelijke koppelgenoot er slechts even een niet zo gauw te herkennen klein vogeltje opmerkte. Ditmaal echter konden wij het tot achter de mesthoop van dichtbij vervolgen. Er was geen twijfel mogelijk. Wel een blijde verrassing in de vorstige kilte van die trieste dag, een uit die vele van de donkerste tijd. Met dat voedselzoeken van dit insektenetertje op mesthopen hadden wij al eerder kennisgemaakt tijdens de milde overwintering op Majorca in 1968 op '69. We zagen Tjiftjafs daar ook wel de ploeg volgen, zelfs in kale bouwlandgebieden, zoals Witte kwikstaarten dat eveneens plegen te doen (D.L.N. 74: 164-175). Voordien hadden wij in ons eigen land bij koudegolven in het voorjaar niet meer in het bos te vinden Tjiftjafs langs de waterkant op open terrein naar beestjes zien zoeken. Winterkoninkjes komen op soortgelijke wijze bij winters weer ook nog wel aan de kost. Na onze vroegste waarneming van de Tjiftjaf, die van 15 januari 1961, bij dooiweer ook al in de Betuwe, namelijk tegenover Wageningen in de luwte van de zuidelijke Rijndijk bezig met het afzoeken van een appelstruik (D.L.N. 69: 285), nu dus die zeer late van 30 december 1973. Vroeg of laat in de tijd, beide Tjiftjafs neigden wellicht tot overwintering. Intussen heeft die van de mestvaalt toch maar alvast het ongehoord vroege sneeuwwintertje met zelfs strenge vorst van einde november - begin december achter de rug. Tot weerziens, kwiek zangertje, tijdens onze volgende wandelingen bij huis!

Een vegetatiekartering van het Natuurmonument „Quackjeswater" in de duinen van Voorne

C. W. P. M. BLOM en A. M. BLOM-STEINBUSCH

Een nauwkeurige beschrijving van de vegetatie in natuurterreinen is van groot belang voor verdere oecologische studies, daar de groepen plantengemeenschappen die in een bepaald gebied voorkomen immers een weerspiegeling zijn van de aanwezigheid van bepaalde milieufactoren en vaak ook van bepaalde fauna-elementen. Behalve de beschrijving is ook de vegetatiekartering een goede basis voor studie naar de relaties van planten